

การรับรู้และพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ
ของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
Perception and Consumption Behavior on Pesticide free
Vegetable of Municipal School Teachers in
Khon Kaen Municipality, Khon Kaen Province

พิมพ์กานต์ดา เทพวงษ์ (Pimkanda Tepwong)*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ ทศนคติ และ พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ และเปรียบเทียบการรับรู้กับพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Independent Sample t-test One-Way Analysis of Variance และ Pearson's Correlation Coefficient ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษา พบว่าครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นส่วนใหญ่ มีการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่คะแนนเฉลี่ย 9.39 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน มีทัศนคติที่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับประโยชน์ในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยว่าการเข้าถึงแหล่งผลิตสามารถสูงใจในการซื้อและยอมรับ ราคาที่สูงกว่าผักทั่วไป แต่ไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัยของผักที่บริโภคทั่วไป ส่วนพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแหล่งซื้อผักปลอดสารพิษที่ซูเปอร์มาร์เกต เพราะสะดวก โดยซื้อสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ค่าใช้จ่ายประมาณ 50 บาท เหตุผลที่บริโภคผักปลอดสารพิษคือ ความห่วงใยในสุขภาพ และให้ความสำคัญในการซื้อผักปลอดสารพิษด้านความปลอดภัยมากกว่าด้านราคา

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง รายได้และสายวิชาที่สอนต่างกัน มีผลต่อการรับรู้ไม่ต่างกัน แต่เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคต่างกัน และทัศนคติ ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ต่อบัณฑิตด้านความปลอดภัยและราคา ส่วนการรับรู้ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ

คำสำคัญ: การรับรู้ พฤติกรรม ผักปลอดสารพิษ

ABSTRACT

This study aimed to study consumers' perception, attitude and behavior on pesticide free vegetables consumption and study comparative perception with behaviors of teachers in municipality schools in Khon Kaen Province. Data were collected by using questionnaire with a total of 380 people, and analyzed by applying descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, mode, standard deviation, inferential statistics including Independent Sample t-test One-Way Analysis of Variance and Pearson's Correlation Coefficient to test the hypothesis.

The result showed that most of the samples were found to have correct acknowledgment in pesticide free vegetables at average of 9.39 score from 15 full score. They had strong attitude regarding to health and environment benefit. Furthermore, they approved and agreed with having an access to the production source could influence more purchasing and also admitted the price was higher than general vegetables which could not be sure on its safe pesticide use. In terms of consumer behavior of pesticide free vegetables, most of the samples purchased vegetables once a week from supermarket as it was convenience and the average cost per time was below 50 Baht. The reason for consuming pesticide free vegetables was health conscious and they considered safety factors more than price.

The hypothesis test results found that different gender, aged, education, position, income and teaching line was no significant difference on perceptions. But different gender, aged, education, and income had significant difference on consumption. There was a relationship between attitudes towards health and safety factors and price. Different perceptions were not significant to consumption behavior on pesticide free vegetables.

Keywords: Perception, Behavior, Pesticide free vegetable

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ในระบบอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรโลก ทำให้มีการใช้เทคโนโลยีและสารเคมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากใช้สารเคมีโดยขาดความตระหนักถึงปัญหาและมลพิษ อาจเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ ได้ ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในอาหารรวมทั้งประเทศไทย

ความเจริญและการพัฒนาของจังหวัดขอนแก่น มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ทำให้ประชาชนมีแบบแผนในการดำรงชีวิต และการบริโภคที่เปลี่ยนไปเป็นกระแสบริโภคนิยม นิยมรับประทานอาหารสำเร็จรูปตามร้านจำหน่ายอาหารทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม สาเหตุจากการได้รับสารปนเปื้อนในอาหาร จากสารเคมีในผักผลไม้ และอาหารสำเร็จรูปต่างๆ จากสถิติในการเข้ารับบริการของสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดขอนแก่นที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ข้อมูลอัตราการตายของประชากรจังหวัดขอนแก่นจากโรคมะเร็งสูงเป็นอันดับต้นๆ (กระทรวงสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2552) และแม้จะมีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้ของหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกบริโภคผักปลอดสารจากสารพิษ ผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบว่าการบริโภคผักปลอดสารพิษยังอยู่ในวงจำกัด ประชาชนส่วนมากยังนิยมซื้อผักที่สดและสวยงามเป็นหลักจากแหล่งที่จำหน่ายโดยไม่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยจากสารพิษมากนัก

การรณรงค์ให้การรับรู้ในการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษ ของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น โดยเฉพาะโครงการผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยการสนับสนุนจาก สสส. มีการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ อย่างกว้างขวาง เป้าหมายหลักอยู่ที่กลุ่มเกษตรกร ผู้บริโภคทั่วไป เยาวชน นักเรียน โดยเฉพาะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผักปลอดภัย ให้ความเข้าใจด้านสุขภาพ โดยการรณรงค์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งการจัดค่ายอบรม และการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ให้ทั้งครู และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2548) เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งจะได้ถ่ายทอดต่อไปยังผู้ปกครอง ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาการรับรู้และพฤติกรรม การบริโภคผักปลอดสารพิษของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้และการป้องกันอันตรายจากสารปนเปื้อนในผักให้ประชาชนจังหวัดขอนแก่น มีความเข้าใจในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอย่างแพร่หลายมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการรับรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ และเปรียบเทียบการรับรู้กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากประชากรในการศึกษาซึ่งได้แก่ ครูของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ทั้ง 11 โรงเรียน รวม 529 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครขอนแก่น, 2554) การสร้างแบบสอบถามดำเนินการโดยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำการสำรวจและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้องกับผักปลอดสารพิษ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ โดยมีการกำหนดประเด็นให้ตอบว่า “ถูก” หรือ

“ผิด” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำเฉลยคำตอบที่ถูกต้องเอาไว้ก่อนเพื่อใช้ในการตรวจว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในประเด็นต่างๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ ส่วนที่ 2 นี้ประกอบด้วยประเด็นทั้งสิ้น 15 ประเด็น ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อผักปลอดสารพิษ ใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราวัด 5 ระดับ และส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามที่ได้รับการออกแบบแล้วนี้ได้นำไปทดสอบและปรับปรุงก่อนที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล ในการเก็บข้อมูลสามารถรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้รวมทั้งสิ้น 380 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์และแสดงผลเป็นค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยม และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งใช้สถิติ Independent Sample t-test, Pearson's Correlation และ Coefficient One-Way Analysis of Variance ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 380 คน พบว่า ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.70 อายุระหว่าง 31-40 ปี รองมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี รองมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท ตำแหน่งครู ค.ศ.3 รองมาคือตำแหน่งครู ค.ศ.1 รายได้เฉลี่ย 25,000 บาทขึ้นไป รองมาคือรายได้ 10,000-15,000 บาท และสอนในสายศิลปภาษา ร้อยละ 51.81 ค่าถามมีทั้งหมด 15 ข้อ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่ คะแนนเฉลี่ย 9.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.53 และฐานนิยม 8 คะแนน กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในเรื่องการใช้น้ำหมักสะเดา และยาสูบ ฉีดพ่นผักบางชนิดเป็นการควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ร้อยละ 92.89 ผักปลอดสารพิษสามารถมีการปนเปื้อนของเชื้อรา เชื้อจุลินทรีย์ บางชนิดได้ ร้อยละ 90.79 และผักที่มีสัญลักษณ์มาตรฐาน Q หรือมีแถบสีฟ้า แสดงว่าเป็นผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 83.16 แต่ยังไม่มีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง 5 อันดับแรกเรื่อง 1) ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมนได้ รับรู้ถูกต้องร้อยละ 65.26 2) ฤดูหนาวเป็นช่วงที่ดีในการเลือกซื้อผักกาดขาว เพราะผักกาดขาวสามารถเติบโตได้ดีตามธรรมชาติและ ไม่มีการใช้สารเคมี รับรู้ถูกต้องร้อยละ 65.00 3) ผักที่ขนาดใหญ่ จะมีโอกาสรับ

สารพิษตกค้างปริมาณมากกว่าผักขนาดเล็ก รับรู้ถูกต้องร้อยละ 53.95 4) ผักนอกฤดูกาล เช่น กะหล่ำปลี แครอท ผักกาดขาว ควรเลือกซื้อผักที่สดและสวยงาม รับรู้ถูกต้องร้อยละ 40.53 และ 5) ผักที่ไม่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แสดงว่าเป็นผักไม่ปลอดสารพิษ รับรู้ถูกต้องร้อยละ 45.79 ดังนั้นจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่างหรือผู้บริโภคให้มากขึ้น ดัง (ตารางที่ 1)

ผลการศึกษาด้านทัศนคติต่อผักปลอดสารพิษ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในด้านคุณค่าต่อสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อมในการบริโภคผักปลอดสารพิษ ว่าสุขภาพที่ดีเริ่มต้นจากการบริโภคอาหารที่ดี และการบริโภคผักปลอดสารพิษเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยในด้านส่วนประสมทางการตลาดว่า การรู้จักแหล่งผลิตของผักปลอดสารพิษสามารถช่วยให้บริโภคผักปลอดสารพิษมากขึ้น และเห็นด้วยว่าผักที่มีการระบุว่า “ปลอดสารพิษ” จากกรมวิชาการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ช่วยให้เกิดความต้องการบริโภค แต่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.30 ไม่มีความมั่นใจว่าผักที่รับประทานเป็นประจำเป็นผักปลอดสารพิษอย่างแท้จริง

ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อผักปลอดสารพิษจากซูเปอร์มาร์เก็ต ร้อยละ 52.90 รองมาคือตลาดสดบางลำภู ร้อยละ 30.80 เหตุผลที่ซื้อเพราะสะดวก ร้อยละ 43.90 รองมาคือเพราะคุณภาพเชื่อถือได้ ร้อยละ 32.90 โดยซื้อผักปลอดสารพิษสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งประมาณ 100 บาท เหตุผลที่บริโภคผักปลอดสารพิษคือห่วงใยสุขภาพ ร้อยละ 64.50 รองมาคือ คุณค่าทางอาหาร ร้อยละ 27.10 ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภค คือ ผักกาดขาว ร้อยละ 30.00 รองมาคือผักคะน้า ร้อยละ 21.10 โดยมีการคำนึงถึงตราสินค้า และให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยมากกว่าด้านราคา ดัง (ตารางที่ 2)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. พบว่าเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง รายได้และสายวิชาชีพสอนต่างกัน มีผลต่อการรับรู้ไม่ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบค่า (Independent Sample t-test) ได้ค่าการรับรู้ที่คะแนนเฉลี่ย 9.39 โดยคะแนนเฉลี่ยเพศชาย 9.47 และเพศหญิง 9.36 อายุ 20-40 ปี คะแนนเฉลี่ย 9.60 และอายุ 41-60 ปี คะแนนเฉลี่ย 9.38

การศึกษาระดับปริญญาตรี คะแนนเฉลี่ย 9.38 และการศึกษาระดับปริญญาโท และสูงกว่า คะแนนเฉลี่ย 9.38 ตำแหน่งราชการครูผู้ช่วย ครู ค.ศ.1 ครู ค.ศ.2 คะแนนเฉลี่ย 9.32 และตำแหน่งราชการครู ค.ศ.3 ครู ค.ศ.4 และตำแหน่งบริหาร คะแนนเฉลี่ย 9.50 รายได้เฉลี่ย 5,000-25,000 บาท คะแนนเฉลี่ย 9.40 และ รายได้เฉลี่ย 25,001 บาทขึ้นไป คะแนนเฉลี่ย 9.37 สายวิชาที่สอนสายวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 9.29 และสายศิลปภาษา คะแนนเฉลี่ย 9.47

2. เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคต่างกัน ใช้สถิติทดสอบค่า (Independent Sample t-test) ในเรื่องสถานที่ที่ซื้อผักปลอดสารพิษ ระยะเวลาในการซื้อผักปลอดสารพิษ เหตุผลสำคัญในการบริโภคผักปลอดสารพิษ ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภค และการคำนึงถึงตราสินค้าเมื่อบริโภคผักปลอดสารพิษ ส่วนตำแหน่งและสายวิชาที่สอนที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคไม่ต่างกัน

3. ทศนคติด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ปัจจัยด้านความปลอดภัย และด้านราคาในการบริโภคผักปลอดสารพิษ เรื่องสุขภาพที่ดีเริ่มต้นจากการบริโภคอาหารที่ดี และการบริโภคผักปลอดสารพิษมีประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation) พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยและด้านราคา ส่วนกระแสการดูแลสุขภาพ ตามสื่อสาธารณะมากขึ้นจึงหันมาดูแลสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยและด้านราคา กล่าวคือ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและราคา ไม่ได้ทำให้กลุ่มตัวอย่างหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น

4. การรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภค ผักปลอดสารพิษไม่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance พบว่า สถานที่ที่ซื้อผักปลอดสารพิษ ระยะเวลาในการซื้อผักปลอดสารพิษ เหตุผลสำคัญในการบริโภคผักปลอดสารพิษ และ ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภค มีค่าความน่าจะเป็น (Sig.) มากกว่า .05 ระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้ หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษในการเลือกสถานที่ที่ซื้อผักปลอดสารพิษ ระยะเวลาในการซื้อผักปลอดสารพิษ เหตุผลสำคัญในการบริโภคผักปลอดสารพิษ ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภค และการคำนึงถึงตราสินค้าในการบริโภคผักปลอดสารพิษ

ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษแตกต่างกัน แต่มีพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษเท่าเทียมกัน

สรุปและอภิปรายผล

ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่คะแนนเฉลี่ย 9.39 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน มีทัศนคติที่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับประโยชน์ในด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยด้านส่วนประสมทางการตลาด กับการเข้าถึงแหล่งผลิต สามารถงูใจในการซื้อและราคาที่สูงกว่าผักทั่วไป แต่ไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัยของผักที่บริโภค ส่วนพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ โดยมีแหล่งซื้อผักปลอดสารพิษส่วนใหญ่ที่ซูเปอร์มาร์เก็ต เหตุผลที่ซื้อจากซูเปอร์มาร์เก็ต เพราะ สะดวก โดยซื้อสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งประมาณ 100 บาท เหตุผลที่บริโภคผักปลอดสารพิษคือความห่วงใยในสุขภาพ ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภคคือ ผักกาดขาว โดยการคำนึงถึงตราสินค้าและให้ความสำคัญในการซื้อผักปลอดสารพิษด้านความปลอดภัยมากกว่าด้านราคา การศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สามารถนำผลการศึกษามาพิจารณากำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ให้กับนักเรียนผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลนครขอนแก่นก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ และการส่งเสริมด้านการตลาดของผักปลอดสารพิษให้มากขึ้นได้ ส่งผลให้เกษตรกรสร้างอาชีพมีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการขายผักปลอดสารพิษ รวมทั้งประชาชนที่เป็นผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดสารพิษที่ถูกต้องเหมาะสม

ผลการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ลักษณะด้านประชากร เพศชาย เพศหญิงที่สอนในสายวิทยาศาสตร์หรือสายศิลปภาษาต่างมีการรับรู้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่คล้ายคลึงกันหรือเท่าเทียมกัน แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง สอนในสายวิชาไหนต่างมีความสนใจและมีการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luciana Lopes Souza Soares,

Rosires Deliza and Silvana Pedroso Oliveira (2008) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจของผู้บริโภคบราซิลและการรับรู้ของผักอินทรีย์ โดยพบว่า เพศหญิงและเพศชายที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน มีความสนใจในเรื่องอาหารสุขภาพ เช่น ผักผลไม้ และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติไม่แตกต่างกัน

2. ลักษณะทางประชากร อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อการรู้และพฤติกรรมในการบริโภคผักปลอดสารพิษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พริยา สิริภัทรไพศาล (2550) กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันเรื่องความคิดและพฤติกรรม ระดับการศึกษาของบุคคลจะมีผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อแตกต่างกันตามระดับความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ อาชีพหรือตำแหน่งเหมือนกันย่อมมีแนวคิด อุดมการณ์ ค่านิยมเหมือนกัน รายได้ของบุคคลจะผันแปรตามระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภค สามารถเป็นตัวกำหนดความต้องการ ความคิดและพฤติกรรมต่างๆ ได้

3. ทศนคติด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยด้านความปลอดภัยและด้านราคาในการบริโภคผักปลอดสารพิษ เมื่อผู้บริโภคเห็นความสำคัญด้านสุขภาพจะให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความปลอดภัยและด้านราคาในการบริโภคผักปลอดสารพิษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในรายงานฉบับสมบูรณ์แผนงานผักปลอดภัยจากสารพิษ จังหวัดขอนแก่นของ สุพัตราชาติบัญชาชัย (2554) กล่าวว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังเลือกซื้อผักในตลาดสดขนาดใหญ่ที่มีจุดตรวจสารตกค้างในผัก ถึงแม้ว่าผักปลอดสารพิษมีราคาสูงกว่าผักทั่วไป และทศนคติเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ คือ เมื่อบุคคลชอบสินค้าใด จะมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้านั้น

4. การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษแตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษไม่แตกต่างกันในเรื่อง สถานที่ซื้อ ระยะเวลาซื้อ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อ ผักที่นิยมบริโภค และการคำนึงถึงตราสินค้า ในปัจจุบันปัจจัยด้านประชากร เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน มีโอกาสรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ กรอบแก้ว อยู่สุข (2543) กล่าวว่า การรับรู้ หรือความรู้สึกเข้าใจอย่างแท้จริง เกิดจากกระบวนการรับรู้สิ่งนั้นเริ่มต้นด้วยการรับเอาสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เกิดความรู้สีก่อนแล้วจะแปลความหมายนั้นออกมา

ตามภูมิหลังของตน ซึ่งเกิดจากหลายๆสิ่ง เช่น อายุ เพศ สถานะ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ อารมณ์ สิ่งแวดล้อมอื่นๆ รวมทั้งค่านิยมและทัศนคติส่วนตัวด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างยังมีการรับรู้ไม่ถูกต้องหรือเข้าใจผิด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการรณรงค์ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับกลุ่มตัวอย่างและประชาชนทั่วไป 5 อันดับดังนี้ 1) ผักนอกฤดูกาลไม่ควรเลือกซื้อผักที่สดและสวยงาม เพราะอาจมีการใช้สารเคมีระดับสูง 2) ผักที่ไม่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ อาจจะเป็นผักปลอดสารพิษได้ 3) ผักที่มีขนาดใหญ่ไม่จำเป็นต้องมีสารพิษตกค้างปริมาณมากกว่าผักขนาดเล็ก 4) ฤดูหนาวเป็นฤดูที่ผักสามารถเติบโตได้ดีตามธรรมชาติและมีการใช้สารเคมีน้อย และ 5) ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้น้ำปุ๋ยเคมีและฮอร์โมนได้

2. กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าผักที่รับประทานเป็นผักปลอดสารพิษอย่างแท้จริง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการควบคุม มีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เบื้องต้นในการตรวจสอบและเลือกซื้อผักปลอดสารพิษกับกลุ่มตัวอย่าง และประชาชนทั่วไป

3. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษโดยการคำนึงถึงตราสินค้า ซึ่งเป็นโอกาสกับผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายจึงควรพิจารณาสร้างบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้บริโภคมองเห็นมูลค่าและเพิ่มความน่าเชื่อถือ แต่ยังคงยังมีราคาที่ไม่สูงมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรอบแก้ว อยู่สุข. (2543). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: พรานนกการพิมพ์.
- กระทรวงสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (2552). **ข้อมูลสถานะสุขภาพ**. ค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2555, จาก http://mx.kkpho.go.th/pny/index.php?option=com_content&view=article&id=65:health-status&catid=49:data-file-public-health-development-strategy&Itemid=60

- สุพัตรา ชาติบัญชาชัย. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์แผนงานผักปลอดภัยจากสารพิษ จังหวัดขอนแก่น, คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. จ.ผักเพื่อชีวิต 2548; 2(4): 3
- สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครขอนแก่น. (2554, พฤษภาคม). จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. ค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2554, จาก http://center.kkmuni.go.th/images/data/data_public/population/population-gender.pdf
- พริยา สิริภัทรไพศาล. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผักปลอดสารพิษในซูเปอร์มาร์เก็ต เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Luciana Lopes Souza Soares and Others. Aliment. (2008, Jan.). ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://dx.doi.org/10.1590/S0101-20612008000100034>

ตารางที่ 1 คำร้อยละของคำตอบในการรับรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ (5 ลำดับแรกที่ควรประชาสัมพันธ์)

ความรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ	รับรู้ถูกต้อง (ร้อยละ)
1. ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมนได้	65.26
2. ฤดูหนาวเป็นช่วงที่ดีในการเลือกซื้อผักกาดขาว เพราะ ผักกาดขาวสามารถเติบโตได้ดีตามธรรมชาติและไม่มีการใช้สารเคมี	65.00
3. ผักที่ขนาดใหญ่ จะมีโอกาสรับสารพิษตกค้างปริมาณมากกว่าผักขนาดเล็ก	53.95
4. ผักที่ไม่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ แสดงว่าเป็นผักไม่ปลอดสารพิษ	45.79
5. ผักนอกฤดูกาล เช่น กะหล่ำปลี แครอท ผักกาดขาว ถ้าซื้อควรเลือกซื้อผักที่สดและสวยงาม	40.53

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ

พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษ		จำนวน	ร้อยละ
1. สถานที่ซื้อผักปลอดสารพิษ			
ซูเปอร์มาร์เก็ต		201	52.90
ตลาดสดบางลำพู		117	30.80
2. เหตุผลที่เลือกแหล่งซื้อผักปลอดสารพิษ (จากคำถามข้อที่ 1)			
สะดวก		167	43.90
คุณภาพเชื่อถือได้		125	32.90
3. ระยะเวลาในการซื้อผักปลอดสารพิษ			
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง		155	40.88
2 สัปดาห์ครั้ง		74	19.50
4. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อผักปลอดสารพิษ			
ต่ำกว่า 50 บาท		165	43.40
51-100 บาท		142	37.40
5. เหตุผลสำคัญในการบริโภคผักปลอดสารพิษ			
ห่วงใยสุขภาพ		245	64.50
คุณค่าทางอาหาร		103	27.10
6. ผักปลอดสารพิษที่นิยมบริโภค			
ผักกาดขาว		114	30.00
คะน้า		80	21.10
ผักบุ้ง		55	14.50
กะหล่ำปลี		44	11.60
แตงกวา		25	6.60
กวาดั่ง		20	5.30
ถั่วฝักยาว		14	3.70
อื่นๆ (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		28	7.40
7. การคำนึงถึงตราสินค้าเมื่อบริโภคผักปลอดสารพิษ			
คำนึงถึงตราสินค้า		202	53.20
ไม่คำนึงถึงตราสินค้า		178	46.80
8. การเปรียบเทียบระหว่างการให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย			
กับด้านราคา ต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษ			
ด้านความปลอดภัย		380	67.07
ด้านราคา		380	32.93